

23

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

G.Sh. Rixsiyeva

2020 yil

"KELISHILDI"

Oliy va o'rta maxsus ta'lim
vazirligi

2020 yil "29" 08

Ro'yxatga olindi: № BD-5120100

2020 yil "29" 08

O'RGANILAYOTGAN MAMLUKAT TARIXI
(AFG'ONISTON)

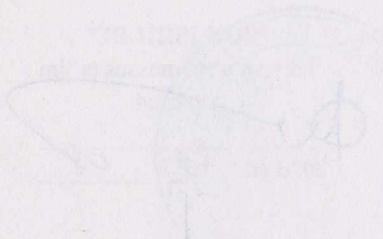
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 – Gumanitar fanlar
Ta'lim yo'nalishlari:	5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari) 5120200 – Tarjima nazariyasi va amaliyoti (sharq tillari)

Toshkent - 2020

UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION

MEMORANDUM FOR THE DIRECTOR

TO: DIRECTOR, FBI

FROM: SAC, [illegible]

SUBJECT: [illegible]

DATE: [illegible]

RE: [illegible]

Handwritten initials "J. E. H." in blue ink.

5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish (sharq tillari)				
Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
IMT229	2020-2021	2-3	4-5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus		4-4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Afg'oniston)	c120	150	270
I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Afg'oniston) fanining nazariy va amaliy asoslari, Afg'oniston tarixini davrlashtirishning asosiy tamoyillari, Afg'oniston hududidagi ilk davlatlarning tashkil etilishidan boshlab muhim tarixiy davrni yoritishga oid bir qator masalalarni, mintaqadagi etno-madaniy jarayonlar, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar, moddiy madaniyat xususiyatlarini o'rgatish hamda ularda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka hosil qilishdan iborat. Fanning vazifasi - Afg'oniston tarixining kelib chiqishini aniqlash va Afg'oniston hududida ilk odamlarning paydo bo'lishidan tortib davlatchilik asoslarining paydo bo'lish bosqichlarini (miloddan avvalgi 5-4 ming yillik - X asr) kuzatish; mamlakat tarixining musulmon sulolalari (VII-XIII asrlar), Mo'g'ullar va temuriylar davri (XIII-XVIII asr o'rtalari) va XIX-XX asrlarda Afg'onistong iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy jarayonlar, afg'on jamiyatining evolyutsion xususiyatlarini ochib berish; talabalarda Afg'oniston tarixiga yagona jarayon sifatida qarashlarini shakllantirish, etno-konfessiyaviy institutlarning, shuningdek, ularning etnik-madaniy xususiyatlarini chuqur bilish asosida xorijiy Osiyo, bu holda afg'on diasporalarining tarixiy rivojlanishini tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar) 1-mavzu. O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Afg'oniston) faniga kirish. Fanning maqsadi va vazifalari, o'tiladigan mavzularga tuzilmaviy mantiqiy chizma asosida tushuncha berish, Afg'oniston tarixini davrlashtirish masalalari, Afg'oniston tarixi tarixshunosligi, Afg'onistonning tarixiy rivojlanishidagi				

umumiy va o'ziga xos muammolari, Hozirgi Afg'oniston Respublikasining umumiy xususiyatlari, turli davrlardagi Afg'onistonning geografik chegaralari, Afg'onistonning dunyo madaniyatiga qo'shgan hissasi.
2-mavzu. Qadimgi Afg'oniston Ibtidoiy jamoa tuzumi. Paleolit va mezolit davri. Qadimiy dehqonchilik va chorvachilik manzilgohlarining vujudga kelishi va rivojlanishi. Ibtidoiy madaniyatning shakllanishi. Miloddan avvalgi 1-mingyillikda hunarmandchilikda metalga ishlov berish sohasining rivojlanishi. Siyosiy munosabatlarning vujudga kelishi va ilk davlatlarning tashkil topishi. Baqtriya davlatining tashkil topishi hamda mamlakatning ichki va tashqi siyosati. Baqtriya davlatiga Ossuriya podshosi Nin Belidning bosqinchilik yurishlari. Baktriya, Areya, Araxosiya, Dratiana va boshqa qadimiy viloyatlar. Zardushtiylar dinining rivojlanishi. 3-mavzu. Afg'onistonda ahamoniylar imperiyasi hukmronligi Midiya podsholigi va Ahamoniylar hukmronligining o'rnatilishi. Kir II (558-530) hukmronligining o'ranatilishi va bosqinchilik yurishlari. Kir II davrida o'rnatilgan qonunchilik tizimi. Tashqi savdo va xalqaro munosabatlarning shakllanishi. Doro I (522-486) hokimiyat tepasiga kelishi hamda istilochilik harakatlari. Ahamoniylarning ichki va tashqi siyosati. Doro I ning moliyaviy islohoti va mamlakat hududini satrapliklar bo'lishi. Ahomoniylar davlati hukmronligi davrida Afg'onistondagi ijtimoiy-iqtisodiy ahvol. 4-mavzu. Aleksandr Makedonskiyning harbiy harakatlari Fillip II ning harbiy yurishlari. Aleksandr Makedonskiyning hokimiyat tepasiga kelishi. Miloddan avvalgi 330 yilda yunon-makedon qo'shinining Baqtriya qarshi harbiy harakatlari. 5-mavzu. Salavkiylar hukmronligi davrida Afg'oniston Salavkiylar hukmronligi davrida Afg'onistondagi iqtisodiy va ijtimoiy-siyosiy jarayonlar. Salavk I (312-280)ning harbiy harakatlari, Antiox I (280-261)ning xalq farovonligini ta'minlash yo'lidagi islohotlari. Antiox II (261-246), Salavka II (246-225), Salavka III (225-223)lar hukmronligi davrida salavkiylar davlatining inqirozga uchrashi. Mahalliy hukmdorlarning mustaqillik uchun kurashlari. 6-mavzu. Yunon-Baktriya davlati. Yunon-Baqtriyaning mustaqillik uchun kurashi. Diodot I Salavkiylarga qarshi ozodlik harakatlari. Mamlakatning hududiy taqsimoti. Yunon-baqtriya hukmdorlarining boshqaruv, qonunchilik sohalaridagi islohotlari. Ellin madaniyatining rivojlanishi. Yunon-baqtriya davlatining inqirozga uchrashi sabablari. 7-mavzu. Kushon podsholigi davrida Afg'oniston.

N.A.Abdullaev, R.R.Rashidov. TDSHI, T.: 2016. 2. История Афганистана с древнейших времен до наших дней. Ред: Ю.В. Ганковский. Мысль– Москва 1982. (Учебник для ВУЗОВ) 3. В.Г. Коргун. История Афганистана. XX век. "КРАФТ+". РАН. Институт востоковедение. (Учебник) 2004. 4. Ю.А.Трошин. История стран Азии и Африки в новейшее время. Весь мир. (Учебник для ВУЗОВ) –М., 2000. 5. Colonel G.B. Malleson. History of Afghanistan from the Earliest period to the Outbreak of the war of 1878. Second edition. London 1879. Qo'shimcha adabiyotlar 1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2016.- 56 б. 2. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халкимиз билан курамиз. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. - 488 б. 3. Васильев Н. История Востока. 1-2 том. (Учебник) М., 2004. 4. Вигасин А., Дандомаев М. История Древнего Востока. (Учебник)-М., 2001. 5. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век. (Учебник) -М., 2000. Axborot manbalari 1. https://www.history.ru 2. https://www.academia.edu 3. https://e-tarix.uz 4. https://ziyonet.com 5. www.afgan.national.history	6. Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 202__ yil “__” __dagi __-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 202__ yil “__” __dagi __ - sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan. 8. Fan/modul uchun mas'ullar: I.M. Shamsiyeva - TDSHU, “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrası mudiri A.A.Egamberdiyev - TDSHU, “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrası o'qıtuvchisi 9. Taqrizchilar: K.S.Azimov - TDSHU, “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrası dotsenti, tarix fanlari nomzodi D.J. Urakov – O'zMU “Jahon tarixi” kafedrası mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent (turdosh OTM).
---	---

	tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda afg'on siyosiy madaniyatining xususiyatlarini tushuntirish, Afg'onistondagi ijtimoiy-siyosiy institutlarga islom omilining ta'sir o'tkazishi va uning darajasini tahlil qilish va aniqlash, Afg'oniston tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlarini oqilona tahlil qilish, ko'rsatilgan atamalardan, shu jumladan ilmiy munozaralarda foydalanish, tarixiy va madaniy voqealarni tahlil qilish, Afg'oniston tarixiga oid manbalarni mustaqil tadqiq qilish va o'rganish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; Afg'oniston va boshqa mamlakatlarning tarixiy jarayonini tahlil qilish, mustaqil ishlash, Afg'oniston tarixiga oid masalalar bo'yicha ma'lumot izlash, Afg'oniston tarixini, uning tarixiy rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda batafsil tavsiflash, jahon tarixiy jarayoni kontekstida Afg'onistonning tarixiy-huquqiy va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish va tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda, tarixiy rivojlanishning turli bosqichlarida Afg'oniston tarixini tahlil qilish, Afg'onistondagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning tarixiy xilma-xilligini hisobga olgan holda siyosiy madaniyat va mentalitetning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, Afg'onistonning tarixiy rivojlanishining turli bosqichlarida islom omili va uning turli xil ko'rinishlarini hisobga olgan holda tarixiy jarayonning asosiy yo'nalishlarini tushuntirish, Afg'oniston tarixi bo'yicha ilmiy adabiyotlar va manbalardan, shuningdek ularda mavjud bo'lgan atamalardan foydalanish, afg'on tarixining asosiy parametrlari va tendensiyalarini yoritish va tahlil qilish, Afg'oniston tarixining ijtimoiy-siyosiy voqealarni tahlil qilish, ilmiy tadqiqot institutlari fondlari materiallaridan foydalanish va amaliyotda qo'llash <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.
3.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - taqdimotlar qilish; - individual loyihalar; - jamoalar bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
4.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
5.	VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari Asosiy adabiyotlar 1. Afg'oniston tarixi (o'quv qo'llanma). Mualliflar guruhi: A.M.Mannonov,

	Afg'onistonda kushon podsholari hukmronligining o'rnatilishi. Kanishka (milodiy 78-123 yillar) hukmronligi davrida Kushon davlati podsholigi o'z qudratining cho'qqisiga erishishi. Buddaviylik dini ham Afg'oniston hududiga tarqalishi. Kushon hukmdorlarining madaniy sohada erishgan yutuqlari. Kushon imperiyasining zaiflashi sabab va oqibatlari. 8-mavzu. Ilk feodal munosabatlar davrida Afg'oniston Feodal munosabatlarning qaror topishi. Kushon imperiyasi inqirozidan so'ng mustaqil mulklarning shakllanishi (Chag'oniyon, Xuttalon, Toxariston). V asrda eftalitlarning Afg'oniston va Hindiston hududini istilo qilishi. Afg'oniston hududiga xioniylar va kidariylarning bosqinchilik yurishlari. Sosoniy hokimiyatining mustahkamlanishi. 9-mavzu. Afg'oniston musulmon sulolalari hokimiyati ostida Afg'onistonda quldorlik tuzumining yemirilishi va dastlabki feodal munosabatlar shakllanishi. Afg'onistonda arab xalifaligi hukmronligining o'rnatilishi. Xalifalik va uning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishi. Afg'oniston Umaviylar va Abbosiylar xalifaligi tarkibida. Arab bosqinchilari zulmiga qarshi xalq kurashlari. Mustaqil amirliklarini vujudga kelishi. Xurosonda Toxiriylar sulolasining xalifalikni boshqarishi. 10-mavzu. Somoniylar va G'aznaviylar davrida Afg'oniston Seistonda Safforiylar amirligining o'rnatilishi. Mavoraunnahrda somoniylar hokimiyatining qaror topishi. Ijtimoiy-siyosiy munosabatlar. Yer egaligi. Musulmon madaniyati. G'aznaviylar davlati. G'aznaviylar sulolasini ichki va tashqi siyosati. Guridlar, xaladjlar va afg'on qabilalarning XII-XIII asrlar ijtimoiy-siyosiy hayoti. Guridlar davlati. Dehli sultonligi. Afg'on (pushtun) qabilalarining Afg'oniston bo'ylab yoyilishi. Ko'chmanchi qabilalarning chorvachilik xo'jalik faoliyati. 11-mavzu. Afg'oniston mo'g'ullar bosqini davrida Mo'g'ullar davlatining vujudga kelishi. Chingizxonning bosqinchilik yurishlari va uning natijalari. Mo'g'ullar bosqinining afg'onistondagi ijtimoiy-siyodiy jarayonlarda ta'siri. Jaloliddin Manguberding bosqinchilarga qarshi harbiy harakatlari. 12-mavzu. Temuriylar davrida Afg'oniston Amir Temurning mo'g'ullar zulmiga qarshi harbiy harakatlari. Temuriylar davlatining tashkil etilishi. Amir Temurning Xurosonga nisbatan uyushtirgan harbiy harakatlari. Afg'onlarning Gilzoy qabilasining temuriylarga qarshi harbiy yurishlari. Qobul va Shimoliy Hindiston Pirmuhammad hokimligi davrida. 13-mavzu. Boburiylar hukmronligining o'rnatilishi. Zahiriddin Muhammad Bobur Mavoraunnahr taxti uchun olib brogan
--	--

harbiy yurushlari. XVI asr boshlarida Afg'onistondagi norozilik harakatlari. Boburning Afg'onistonda hokimyatni qo'lga olishi va Hindistonga nisbatan bosqinchilik yurishlari.

14-mavzu. Boburiylar inqirozga uchrashi va Afg'onistondagi xalq qo'zg'olonlari.

1707 yil Avrangzeb o'limidan so'ng Afg'oniston hududidagi boshqaruvning izdan chiqishi. Mir Vaysxon va Mirmahmud qo'zg'oloni. Mirmahmudning Eronda hokimyatni egallashi.

15-mavzu. Feodal tarqoqlik davrida Afg'oniston.

Kobul, Qandahor, Qunduz, G'azni, Hirot, Balx va Badaxshon viloyatlarning ijtimoiy-siyosiy va madaniy jihatdan yuksalishi. Qandahor va Hirot knyazliklarining tashkil topishi. Mamlakatda mahalliy bosh-boshdoqliklarning avj olishi.

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1-mavzu. Yangi davrda Afg'oniston.

Afg'onistonning yangi davr tarixi. Asosiy davrlari. Yangi davr tarixshunosligi. Asosiy manbalar va tadqiqotlar. Feodal ishlab chiqarish munosabatlaridagi o'ziga xoslik feodalizm masalalari. Afg'on qabilalari, qabilaviy munosabatlar. Qabila boshliqlari va aslzodlarning tutgan o'rni.

Duroniylar davlati. Sadozaylar va baraqzaylar. Axmadxon sadozay. Duroniylar davlatini barpo etilishi. Duroniylar davlatida xonlarning tutgan o'rni. Axmadshoxning ichki va tashqi siyosati. Ma'muriy tizim. Timurshox, Zamonshox davrida Afg'oniston.

2-mavzu. XIX asrda G'arb davlatlarining Afg'onistondagi siyosati.

Afg'oniston feodal tarqoqlik davrida. Iqtisodiy va siyosiy tushkunlik. Hokimiyat uchun o'zaro kurashlar. Baraqzaylar sulolasini davlat tepasiga kelishi. Afg'on davlatning parchalanishi. XIX asrning I yarmida ingliz-afg'on munosabatlari.

Afg'onistonda Angliyani olib borgan birinchi urushi. XIX asr 30 yillarda xalqaro vaziyati, Angliya va Fransiyaning Yaqin Sharqda mustamlakachilik siyosatini kuchaytirish uchun Afg'oniston davlatini vositasiga aylantirish. Angliyani Afg'onistonning ichki ishlariga aralashuvi. Berns missiyasi va uning asosiy maqsadlari.

3-mavzu. Do'st Muxammadxonning hokimyat tepasiga kelishi.

Do'st Muxammadxonning tashqi va ichki siyosati. Rossiyaning Yaqin Sharqda olib borgan siyosati va afg'on masalasiga munosabati. Vitkevich missiyasi. Birinchi ingliz-afg'on urushi. Afg'on-buxoro munosabatlari.

Afg'onistonning siyosiy jixatdan birlashuv. Do'st Muxammadxonning ichki siyosati. muistamlakachilik siyosatini kuchaytirilishi. Ingliz-afg'on

7. Kushon podsholigi davrida madaniy hayot.
8. Afg'onistonda feodal munosabatlarning shakllanishi.
9. Afg'onistonga arab-islom madaniyatining kirib kelishi.
10. Mahalliy musulmon sulolalari hukmronligi.
11. Afg'oniston mo'g'ul xonlari istibdodi davrida.
12. Temuriylar hukmronligi davrida ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
13. Boburiylar imperiyasi Afg'onistondagi madaniy hayot.
14. XVI-XVIII asrlarda Afg'onistondagi vaziyat.
15. Mahalliy knyazliklar davrida Afg'oniston
16. Ingliz – afg'on munosabatlari.
17. Do'stmuhammadxonning ichki siyosati.
18. "Yosh afg'onlar" hukumatining tashqi siyosati
19. Afg'on qochoqlari muammosi
20. Najibulloxonning ichki siyosati
21. Islom amirligining Afg'onistonda tashkil topishi
22. Majoxidlar hukmronligi davrida Afg'oniston
23. Bonn konferensiyasi va uning tarixiy ahamiyati

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

2. V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Afg'oniston tarixi) fanining maqsad va vazifalari, afg'on tarixining asosiy bosqichlari, Afg'onistonning dunyo madaniyatiga qo'shgan hissassi mazmuni, insoniyat madaniyati tarixi kontekstida afg'onlarning san'ati, madaniyati va urf-odatlarini, Afg'oniston tarixiga oid asosiy manbalarning umumiy mazmuni, qadimgi davrdan to hozirgi kungacha bo'lgan Afg'onistonning tarixiy rivojlanish tendensiyalari, Afg'oniston tarixining turli bosqichlarida uning shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan ichki va tashqi omillarning asosiy mazmuni, Afg'onistonda tarixan rivojlangan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning o'ziga xos xususiyatlari, afg'onlarning siyosiy madaniyati xususiyatlari va ularning mentaliteti, Afg'onistonda ijtimoiy va siyosiy institutlarning shakllanishi va faoliyatiga islomning ta'siri darajasi, Afg'oniston tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlari, Afg'oniston tarixi bilan bog'liq bo'lgan muhim atamalarining ma'nosi, afg'on tarixining muhim ijtimoiy-siyosiy voqealarining tarixiy kelib chiqishi va konteksti hamda ulardan ilmiy maqsadlarda foydalanish haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;
- talaba tarixiy ma'lumotlarni ilmiylik, tarixiylik, xolislik asosida o'rganishi, internet ma'lumotlarini, Afg'oniston tarixining asosiy bosqichlari va huquqiy mazmunini tahlil qilish, mustaqil ravishda Afg'oniston tarixi bo'yicha adabiyot va manbalar bilan ishlash, Afg'onistonning tarixiy rivojlanishining har bir bosqichidagi asosiy rivojlanish tendentsiyalarini

4. Aleksandr Makedonskiy harbiy yurushlari davrida Afg'oniston.
5. Salavkiylar davrida Afg'onistondagi madaniy hayot.
6. Afg'oniston hududida mustaqil davlatlarining paydo bo'lishi.
7. Kushon podsholigi davrida tashqi va ichki savdo aloqalari. Din va madaniyat.
8. Ilk o'rta asrlarda Afg'oniston hududida feodal munosabatlarning shakllanishi.
9. Afg'oniston Arab xalifaligi va mahalliy amirliklarning tarkibida.
10. Mahalliy musulmon sulolalari hukmronligi.
11. Afg'oniston mo'g'ul xonlari istibdodi davrida.
12. Temuriylar hukmronligi davrida ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
13. Boburiylar imperiyasining paydo bo'lishi.
14. XV-XVI asrlarda Afg'onistondagi madaniy hayot.
15. Qandahor va Xirot knyazliklari davrida Afg'oniston.

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1. Durroniylar davlati va uning ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishi.
2. Ahmad-shox Durroniyning harbiy yurishlari.
3. Do'st-Muhammadxon ichki va tashqi siyosati.
4. Angliyaning mustamlakachilik siyosati.
5. Birinchi jahon urushi davrida Afg'oniston.
6. Yosh afg'onlar harakati.
7. Pushtun qabilalarining milliy-ozodlik xarakatlari.
8. Nodirshoh hukmronligi davrida Afg'oniston.
9. XX asrning ikkinchi yarmida Afg'onistondagi ijtimoiy-siyosiy hayoti
10. Afg'oniston Respublikasini e'lon qilinishi.
11. XX asr oxirida Afg'onistondagi fuqarolar urushi.
12. Afg'onistonda sovet hukumatining harbiy harakatlari
13. "Tolibon" rejimining tugatilishi. Afg'onistonni qayta tiklash muammosi
14. Afg'oniston-O'zbekiston siyosiy munosabatlari.
15. Afg'onistondagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda xalqaro tashkilotlarning o'rni.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Afg'oniston tarixiga oid adabiyotlar tahlili.
2. Qadimgi tosh davriga oid Afg'oniston hududidagi manzilgothlar.
3. Doro I ning Afg'oniston hududidagi bosqinchilik yurushlari.
4. Yunon-makedon qo'shinlarining bosqinchilik yurushlari
5. Ellinizmning qadimgi afg'on madaniyatiga ta'siri.
6. Afg'oniston hududida mustaqil davlatlarining paydo bo'lishi.

shartnomalari (1855-1857). Peshovar masalasi. "Yopiq chegara" siyosati. O'zaro kurashlar. Sheralixonning taxt tepasiga kelishi. Sheralixon isloxotlari va ularning Afg'oniston uchun ahamiyati.

XIX asr 70-90 yillarida Afg'oniston Angliya va Rossiya davlatlarining olib borgan mustamlakachilik siyosati. Angliyaning «forward policy» bosqinchilik siyosati (1868-1873) va afg'on chegarasi masalasi. Angliya-Rossiya ziddiyatlari. Stoletov missiyasi. Kerzon missiyasi. Ikkinchi ingliz-afg'on urushi (1878-1879). Gandamak shartnomasi (1879). Xalq norozilik xarakatlari. Xalq qo'zg'olonlari. Iqtisodiy va siyosiy tushkunlik.

4-mavzu. XIX ars oxiri XX asr boshlarida Afg'onistondagi siyosiy jarayonlar.

Afg'onistonda ko'p millatli feodal-absolyutik davlatning barpo bo'lishi. Abdurahmon-xonni davlat tepasiga kelishi va u yuritgan ichki siyosat. Harbiy ma'muriy, moliyaviy isloxotlar. Birinchi sanoat korxonalarining tashkil qilinishi. Abduraxmon-xonning diniy siyosati-paniisломizm. Kolonial siyosat. Toshko'prik mojarosi. Pende mojarasi, afg'on-rus chegara masalasi. Afg'oniston XX asrning boshlarida 1907 yilda ingliz-rus shartnomasi. Xabibullo-xon yuritgan ichki va tashqi siyosat. Den missiyasi. Yosh afg'onlar xarakati, asosiy bosqichlari. Nasrullo-xon va uning tarafdorlari. Afg'oniston birinchi jahon urushi davrida. Betaraflik siyosati. German-turk missiyasi va shu missiyaning maqsadlari. Shimoliy-g'arbiy Hindistonda siyosiy vaziyat.

5-mavzu. Birinchi jahon urushi davrida Afg'oniston.

Urushning boshlanishi va oqibatlari. Birinchi jahon urushi davrida Afg'onistonning xalqaro maydondagi o'rni. Habibullaxonning betaraflik siyosati. 1915 yildagi Oskar Nidermayer missiyasi. Afg'oniston chegarasidagi 1916 yilda ko'tarilgan norozilik harakatlari. 1919 yilda Afg'oniston mustaqilligining o'rnatilishi. 3-ingliz afg'on urushining boshlanishi.

6-mavzu. XX asr boshlarida Afg'oniston mustaqilligi yo'lidagi harakatlar. Yosh afg'onlar harakati.

Afg'onistonning mustaqillik uchun olib borgan kurash. Konstitutsion rivojlanishning genezisi. Eng yangi davrga oyid asosiy muammolar. O'zbekistonda afg'onshunoslik. Afg'onistonda 1919 yilda o'tkazilgan davlat to'ntarishi. Yosh afg'onlar hukumati. Afg'onistondagi siyosiy vaziyati. III ingliz-afg'on urushi (1919-yil). Shimoliy-g'arbiy chegara viloyatlardagi pishtunlarni milliy-ozodlik xarakatlari. Ravaltiindi shartnomasi. Afg'oniston xalqaro munosabatlarda.

7-mavzu. Omonulloxon hukmronligi davrida Afg'oniston

XX asr. 20 y-dagi Afg'oniston. Yosh afg'onlar hukumati siyosatini asosiy yo'nalishlari. Iqtisodiy islohotlar, savdo, sanoat rivojlanishi. Ma'muriy tizim. Islohotlarning I bosqichi. Omonulloxonning ichki va tashqi siyosat va uning

oqibatlari. Xost qozg'oloni (1925). Islohotlarning II bosqichi. Siyosiy tushkunlik. Amonulloxon hukmronligi davrida Afg'onistonning xalqaro munosabatlardagi o'rni. Sovet-afg'on munosabatlari. 1921 yil sovet-afg'on shartnomasi. 1926 y. SSSR bilan Afg'oniston o'rtasida betaraflik va o'zaro hujum qilmaslik haqidagi shartnoma. Mamlakatdagi ijtimoiy-iqtisodiy inqiroz. Bacha Saqo qo'zg'oloni va uni hukumat tepasiga kelishi. Fuqarolar urushi. Bacha Saqo ichki siyosati. Siyosiy va iqtisodiy tushkunlik. Amonulloxon hukumatini qulashi.

8-mavzu. Afg'onistonda Muhammadzoylarning hokimiyat tepasiga kelishi.

Omonullaxonga qarshi din peshvolarining norozilik harakatlari. Afg'oniston: XX asr 30 yillarda. Nodirshoxning Qobulga kirishi va Bacha Saqo hukumatini qulashi. 30-yillardagi iqtisodiy vaziyat. Nodirshoxning ichki siyosati. 1931-yilda qabul qilingan konstitutsiya. Nodirshoxning tashqi siyosati. Muhammad Zohirshox ning hokimiyat tepasiga kelishi. Mamlakatda amalga oshirilgan sanoat va transport sohalaridagi islohotlar.

9-mavzu. Ikkinchi jahon urushi davrida Afg'oniston.

Urushning boshlanishi va oqibatlari. Afg'oniston ikkinchi jahon urushi arafasi va davrida. Germaniya bilan munosabatlarni kengayishi. Betaraflik siyosati. Mamlakatning iqtisodiy ahvoli. Afg'oniston tashqi siyosati.

10-mavzu. Ikkinchi jahon urushidan so'ng Afg'onistondagi ijtimoiy-siyosiy o'zgarishlar.

Afg'onistonni ijtimoiy-siyosiy taraqqiyoti. Siyosiy hayotni jonlanishi, oppozitsiya guruhlarini faollashuvi. Iqtisodiy vaziyat. Afg'onistonga chet el moliyaviy va texnik yordami. Muhammad Dovud hukumati. Davlat kapitalizm siyosati. Muhammad Dovud tashqi siyosati.

1964-65 yillarda o'tkazilgan konstitutsiya islohotlari. Muhammad Yusuf hukumati. 1964 yil konstitutsiyasi. Mehnat, maorif va sog'liqni saqlash sohalarida qonunlar. Saylov haqida qonun. Muhim g'oyaviy yo'nalishlar savdo va sudxo'rlik kapitalini kuchayishi. Agrar munosabatlar.

11-mavzu. Afg'oniston XX asrning 70-yillarida Afg'onistondagi siyosiy vaziyat.

60-70 yillarda Afg'onistonning siyosiy va iqtisodiy rivojlanishi. 60-yillar oxirida siyosiy kurashni kuchayishi. 1973 yildagi davlat to'ntarishi. Monarxiyaning tugatilishi. 1978 yildagi Savr inqilobi. Savr inqilobining asosiy bosqichlari. Afg'onistonda 1979 yil aprel inqilobi arafasida sotsial-iqtisodiy va siyosiy-sharoitlar. ADRni e'lon qilinishi.

12-mavzu. XX asr oxirida Afg'onistonning ichki va tashqi siyosatidagi muammolar.

Afg'onistonning xalqaro mavqei va ichki ishlariga xalqaro reaksiya kuchlarni aralashishi. Afg'on muammosini siyosiy jihatdan hal etish. Mamlakatda yangi siyosiy kuchlarni vujudga kelishi. Xalqaro kuchlarni Afg'oniston ichki ishlariga aralashuvi. (Pokiston, Eron, Saudiya Arabistoni, Xitoy). Afg'on muammosini siyosiy jihatdan hal etish va afg'on-islom oppozitsiyasini shu masalaga munosabati. Afg'oniston va Pokiston o'rtasidagi muzokaralar. Afg'onistonda ichki siyosiy vaziyat. Hukumat tengligi. Siyosiy tushkunlik. Nadjibullo hukumatning ag'darilishi. Rabboniy muvaqqat hukumati. Afg'oniston islom davlatini e'lon qilinishi. Afg'on qochoqlarining muammosi. 80-90 yillardagi iqtisodiy va siyosiy tanglik. Muvaqqat hukumatning yuritgan siyosati. Mamlakatda yangi siyosiy kuchlarni vujudga kelishi.

13-mavzu. Afg'onistonda Tolibonlar hokimiyat tepasiga uning oqibatlari.

«Tolibon» rejimining o'rnatilishi va tugatilishi. Afg'onistonning xalqaro terroristik va ekstremistik guruhlar panoh topgan hududga aylanishi. Anti tolibon koalitsiyani vujudga kelishi. Toliblar rejimining tugatilishi. Bonn konferensiyasi. Afg'onistonni qayta tiklash jarayoni.

14-mavzu. Afg'oniston XXI asr boshida. Afg'onistonda yangi hukumatning shakllantirilishi.

Afg'oniston Islom Respublikasidagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlar. Prezidentlik saylovlarning o'tkazilishi va davlat boshqaruv organlarining shakllantirilishi. Ijtimoiy-siyosiy harakatlar, siyosiy partiyalar faoliyatining qaytadan jonlanishi va parlament saylovlari. Afg'onistonda qayta tiklash jarayoni va uning ahamiyati. Afg'oniston xavfsizlik tuzilmalarini yangidan yo'lga qo'yish bo'yicha chora-tadbirlar. Afg'onistonning iqtisodiy salohiyati va uni qayta tiklash jarayoni. Afg'oniston xalqaro va mintaqaviy jarayonlarda. Afg'onistonning Rossiya va Xitoy bilan munosabatlari. Afg'oniston va Pokiston o'rtasidagi munosabatlar. Afg'onistonning Eron bilan munosabatlari

15-mavzu. Afg'on muammosini hal qilishda xalqaro tashkilotlarning o'rni.

Afg'on muammosini «siyosiy jihatdan hal etish». «O'zbekiston respublikasining afg'on muammosini» hal etish yuritgan siyosati. Iqtisodiy aloqalarni o'rgatilishi va rivojlantirilishi. Afg'oniston-Tojikiston chegarasidagi vaziyat.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar)

1. Qadimgi Afg'oniston. Asosiy manbalar va ularning o'rganilish tarixi.
2. Afg'oniston hududida ilk insoniyat manzilgohlarining paydo bo'lishi.
3. Fors hukmdorlarining Afg'oniston hududidagi bosqinchilik yurushlari.